

Echtscheidingskansen van allochtonen: berekeningsmethode

Mila van Huis en Liesbeth Steenhof

Dit artikel beschrijft twee methoden om echtscheidingskansen naar huwelijksduur en herkomstgroepering te berekenen. Beide methoden, de longitudinale en de transversale, leiden tot vergelijkbare resultaten en geven een goede schatting van de echtscheidingskansen van al dan niet gemengde paren. Huwelijken tussen niet-westerse allochtone mannen en autochtone vrouwen blijken verreweg de grootste kans op echtscheiding te hebben. De helft is binnen tien jaar ontbonden. Het gaat hierbij voornamelijk om mannen van de eerste generatie. Naar schatting is ten hoogste 10 procent van de huwelijken tussen een niet-westerse man en een autochtone vrouw een schijnhuwelijk.

1. Inleiding

In 2001 werden in Nederland 37,1 duizend huwelijken door echtscheiding ontbonden. Dertig jaar geleden waren het er 11,6 duizend. Uit deze forse toename blijkt dat echtscheiding niet langer een uitzonderlijk verschijnsel is. Tussen de verschillende herkomstgroeperingen bestaan echter grote verschillen. Uit onderzoek is bekend dat de kans op echtscheiding toeneemt naarmate de achtergrond van partners meer verschilt (Jansen, 2002). Herkomst van de partners is dan ook een belangrijke variabele in het onderzoek naar echtscheidingskansen. Enerzijds is echtscheiding onder bepaalde groepen allochtonen minder geaccepteerd dan onder autochtonen, hetgeen de kans op een echtscheiding verkleint. Anderzijds is er bij een huwelijk tussen een autochtoon en een allochtoon sprake van zeer verschillende achtergronden, waardoor de kans op echtscheiding juist weer toeneemt. Tot op heden is betrekkelijk weinig bekend over de echtscheidingskansen van verschillende herkomstgroeperingen. Het meest recente onderzoek van het CBS over dit onderwerp is gepubliceerd in 1999, waarbij echtscheidingsgegevens uit 1997 werden gebruikt (Harmsen, 1999). In het betreffende artikel werden echtscheidingskansen naar geboorteland van de partners gegeven, maar niet naar geboorteland van de ouders. Hierdoor bleven allochtonen van de tweede generatie buiten beschouwing. In het hier gepresenteerde onderzoek zijn op basis van twee methoden, longitudinaal en transversaal, echtscheidingskansen naar huwelijksduur berekend voor verschillende herkomstgroeperingen. Dit artikel is het eerste in een reeks over de resultaten van het onderzoek. Het beschrijft de methodologische aspecten en presenteert de eerste resultaten.

Voor het berekenen van echtscheidingskansen wordt gebruik gemaakt van informatie uit de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Dit is een geautomatiseerd registratiesysteem van de gemeenten, in werking sinds 1 oktober 1994. Op basis van de GBA wordt enerzijds de 'structuurtelling' uitgevoerd. Deze telling levert een bestand op met persoonsinformatie, zoals geboortedatum, geboorteland, geslacht, burgerlijke staat en woonadres van alle personen die op 1 januari van een bepaald jaar bij één van de Nederlandse gemeenten zijn ingeschreven. De structuurtelling kan dus worden beschouwd als een jaarlijkse administratieve volkstelling op 1 januari. Anderzijds levert de GBA informatie over de wijzigingen van deze standgegevens die in de loop van het jaar optreden, zoals wijzigingen door verhuizing, geboorte, echtscheiding en huwelijk. Op basis van deze 'stroomgegevens' vervaardigt het CBS onder meer de echtscheidingsstatistiek en de huwelijksstatistiek. Vóór de inwerkingtreding van het GBA werden deze statistieken gemaakt op basis van telkaarten, die de gemeenten toestuurden.

In dit onderzoek zijn de echtscheidingskansen van allochtonen berekend. Het CBS rekent iemand tot de allochtonen als ten minste één van diens ouders in het buitenland is geboren. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf (eerste generatie) of dat van de moeder (tweede generatie), tenzij de moeder in Nederland is geboren. In het laatste geval is gerubriceerd naar het geboorteland van de vader. Is het geboorteland van de ouders in de GBA onbekend, dan wordt verondersteld dat de ouders hetzelfde geboorteland hebben als hun kind. Op basis van het land van herkomst worden allochtonen ingedeeld in de categorieën 'westers' en 'niet-westers'. Onder een niet-westerse herkomst wordt verstaan: Afrika, Azië (exclusief Japan en het voormalig Nederlands-Indië of Indonesië), Latijns-Amerika en Turkije. Onder westers wordt verstaan: Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, voormalig Nederlands-Indië of Indonesië, Japan en Oceanië.

2. Methode

2.1 Berekening longitudinale echtscheidingskansen

Longitudinale echtscheidingspercentages naar duur van het huwelijk van huwelijkscohorten worden doorgaans gebaseerd op de jaarlijkse huwelijks- en echtscheidingsstatistieken. Per jaar wordt met behulp van het jaarbestand van echtscheidingen vastgesteld hoeveel huwelijken uit een bepaald jaar zijn ontbonden. Het oorspronkelijke aantal in dat jaar gesloten huwelijken is afkomstig uit de statistiek van de huwelijksluitingen. Door zo per jaar bij te houden hoeveel van het aantal gesloten huwelijken uit een bepaald jaar zijn ontbonden, kunnen echtscheidingspercentages van huwelijkscohorten naar huwelijksduur worden berekend. Met deze methode is het echter niet mogelijk om longitudinale echtscheidingspercentages van allochtonen te berekenen, omdat gegevens over het geboorteland van de ouders voor huwelijkscohorten vóór 1995 niet in de huwelijksbestanden en echtscheidingsbestanden aanwezig zijn of eraan gekoppeld kunnen worden.

Om toch longitudinale echtscheidingspercentages naar herkomstgroepering te kunnen bepalen, is voor een andere aanpak gekozen. Echtscheidingspercentages van huwelijkscohorten kunnen namelijk ook op basis van de jaarlijkse structuurtelling worden berekend. In dit artikel zijn de huwelijks- en echtscheidingsgegevens gebruikt uit de structuurtelling van 1 januari 2002. Uit deze structuurtelling zijn twee bestanden afgeleid: één bestand van (ooit) gehuwde mannen met hun huwelijksgegevens en één van (ooit) gehuwde vrouwen met hun huwelijksgegevens. De twee bestanden bevatten elk de volgende gegevens: het identificatienummer van de persoon, het geboorteland van de persoon en van zijn/haar ouders, de huwelijksdatum, de eventuele scheidingsdatum en het identificatienummer van de (ex-)partner. Als een persoon meer dan een keer gehuwd is geweest, zijn er voor hem of haar ook meerdere records in het bestand opgenomen. Huwelijken die ontbonden zijn door verweduwing zijn buiten beschouwing gelaten, omdat de structuurtelling geen gegevens over de overleden partner bevat. Door koppeling van het mannenbestand en het vrouwenbestand met behulp van het identificatienummer van de (ex-)partner, de huwelijksdatum en de eventuele scheidingsdatum, ontstaat er een huwelijksbestand met de volledige gegevens

over beide partners. In dit huwelijksbestand zijn dus alle (al dan niet door echtscheiding ontbonden) huwelijken opgenomen van personen die beiden op 1 januari 2002 in de GBA ingeschreven zijn. Verder bevat dit huwelijksbestand van beide partners de gegevens over hun geboortelanden en de geboortelanden van hun ouders, op basis waarvan de herkomstgroepering van de beide partners bepaald kan worden.

Met behulp van dit huwelijksbestand kan het aantal gesloten huwelijken in ieder jaar worden bepaald, alsmede het aantal van deze huwelijken dat ontbonden is, naar duur van het huwelijk. Deze longitudinale echtscheidingspercentages kunnen worden uitgesplitst naar herkomstgroepering van de partners.

De berekening van longitudinale echtscheidingspercentages gebaseerd op de structuurtelling verschilt van de berekening gebaseerd op de jaarlijkse huwelijks- en echtscheidingsstatistieken, zoals beschreven in de eerste alinea van deze paragraaf. Verschillen ontstaan doordat in het op de structuurtelling gebaseerde huwelijksbestand (al dan niet ontbonden) huwelijken waarvan één van de partners is geëmigreerd of overleden niet worden meegenomen. Ook laat de methode gebaseerd op de structuurtelling verduwing buiten beschouwing. Alleen de meer recente huwelijkscohorten kunnen dus worden bestudeerd, omdat verduwing daar nauwelijks een rol speelt. Bij de berekening van echtscheidingspercentages gebaseerd op de jaarlijkse huwelijks- en echtscheidingsstatistieken worden huwelijken die in het buitenland zijn gesloten daarentegen niet in de berekening betrokken. Bij de laatstgenoemde methode tellen scheidingen van immigranten die al gehuwd waren toen ze naar Nederland kwamen wel mee in de *echtscheidingsstatistieken*, maar hun huwelijken tellen niet mee in de *huwelijksstatistieken*. Juist bij onderzoek naar echtscheidingskansen van allochtonen kan dit tot vertekening leiden.

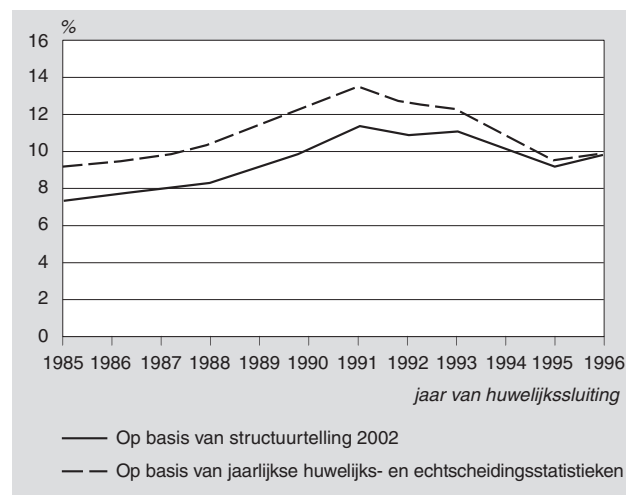
Om na te gaan hoe groot (voor totaal Nederland) het verschil in echtscheidingspercentage is tussen de twee longitudinale methoden, zijn volgens beide methoden echtscheidingspercentages na vijf jaar berekend. Omdat uit de structuurtelling uitsluitend huwelijken van op dat moment levende personen kunnen worden afgeleid, worden alleen de meer recente huwelijkscohorten vergeleken. *Grafiek 1* laat zien dat de echtscheidingspercentages berekend met behulp van de structuurtelling gemiddeld 1,5 procentpunt lager liggen dan die berekend op basis van de huwelijks- en echtscheidingsstatistiek. Dit komt enerzijds doordat bij de structuurtellingsmethode meer huwelijken worden beschouwd. Immers, ook huwelijken die buiten Nederland zijn gesloten tellen mee. Anderzijds worden volgens deze methode minder echtscheidingen meegeteld, omdat bij een gedeelte van de echtscheidingen één van beide partners niet (meer) in de GBA is ingeschreven en hierdoor niet in de analyse kan worden betrokken. Uit de grafiek blijkt dat de trends van de echtscheidingspercentages voor de verschillende huwelijkscohorten overeenkomen. Voor de meest recente cohorten (na 1994) zijn de verschillen tussen de echtscheidingspercentages kleiner, omdat het aantal huwelijken en echtscheidingen volgens beide methoden dan minder verschilt.

De berekening van echtscheidingspercentages geeft dus een goed beeld van frequentie en trend, zeker voor de meer recente huwelijkscohorten. In het hier gepresenteerde onderzoek wordt voor de berekening van de longitudinale echtscheidingspercentages daarom gebruik gemaakt van huwelijkscohorten vanaf 1991.

2.2 Berekening transversale echtscheidingskansen

De transversale echtscheidingskansen naar huwelijksduur worden berekend door het aantal echtscheidingen naar huwelijksduur in 2001 uit de echtscheidingsstatistiek te delen door het aantal echtparen naar huwelijksduur op 1 januari 2001 uit de structuurtelling. In de echtscheidingsstatistiek zijn per jaar alle echtscheidingen opgenomen van huwelijken waarvan ten minste één partner in de GBA is ingeschreven. Deze statistiek bevat per echtscheiding kenmerken als huwelijksdatum en echtscheidingsdatum, en de geboortedata en geboortelanden van de gescheidenen. De ge-

1. Echtscheidingspercentages na 5 jaar huwelijk

boortelanden van de ouders van de ex-partners zijn hier onbekend, maar met behulp van het identificatienummer van de ex-partners kunnen deze variabelen vanuit de structuurtelling aan de echtscheidingsstatistiek worden gekoppeld. Zo kan ook de herkomstgroepering van de personen die scheiden worden bepaald. Het aantal echtparen op 1 januari 2001 wordt vastgesteld op grond van de structuurtelling. Een nadeel van deze bron is het feit dat alleen de echtparen die op hetzelfde adres wonen herkenbaar zijn. Echtparen die recent in het huwelijk zijn getreden en nog niet op hetzelfde adres wonen, zijn dus niet opgenomen in de risicopopulatie, hoewel zij daar wel toe behoren. Dit doet zich vooral voor bij huwelijken met een duur van één jaar, waarbij ten minste één van de partners uit het buitenland afkomstig is. De transversale echtscheidingskans na één jaar kan voor sommige herkomstgroeperingen dus iets te hoog uitvallen. De fout die zo wordt gemaakt, is echter betrekkelijk klein omdat scheidingen in het eerste huwelijksjaar weinig voorkomen. Met behulp van overlevingstafels kunnen totale echtscheidingspercentages binnen een bepaalde periode na het huwelijk worden berekend.

2.3 Verschillen tussen longitudinale en transversale echtscheidingskansen

De twee beschreven methoden om echtscheidingskansen te berekenen zijn gebaseerd op verschillende data. Aan zowel de longitudinale als de transversale berekening van de echtscheidingskansen kleven voor- en nadelen. Er is dan ook geen sprake van een methode die de voorkeur verdient. De longitudinale echtscheidingskansen zijn kansen voor huwelijkscohorten, dus voor personen die in hetzelfde jaar in het huwelijk zijn getreden. Voor de transversale echtscheidingskansen naar huwelijksduur wordt informatie gebruikt over de meest recente huwelijkscohorten. Met deze kansen naar duur wordt met behulp van overlevingstafels een totaal echtscheidingspercentage samengesteld. Dit percentage kan worden geïnterpreteerd als het gemiddeld aantal huwelijken dat tot een echtscheiding zal leiden als in de toekomst dezelfde echtscheidingskansen blijven gelden als in het waargenomen kalenderjaar. Omdat deze laatste veronderstelling niet volledig juist zal zijn, zullen er ook verschillen bestaan tussen de longitudinale en de transversale echtscheidingskansen. De verschillen zijn echter klein, wat er op duidt dat beide methoden in ieder geval een goede indicatie geven van de werkelijke echtscheidingskans naar huwelijksduur van verschillende herkomstgroeperingen.

3. Eerste resultaten: transversale versus longitudinale echtscheidingskansen

Volgens beide methoden kunnen echtscheidingen worden ingedeeld naar de herkomstgroepering van de beide ex-partners. In dit

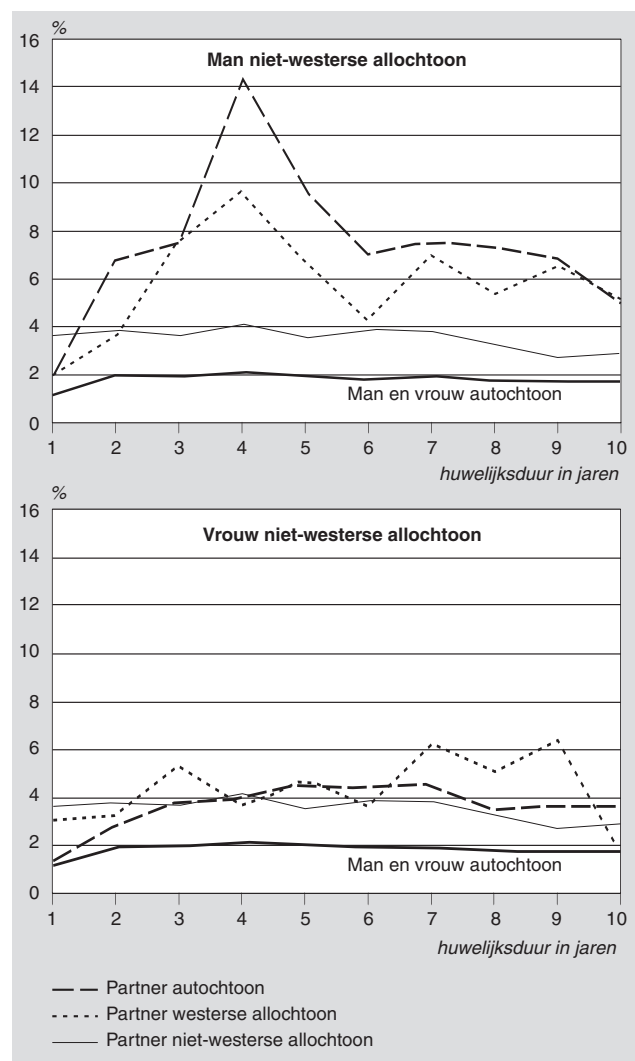
artikel is ervoor gekozen om bij de longitudinale methode echtscheidingskansen voor huwelijkscohort 1995 te berekenen, omdat hiermee de langste periode kan worden beschreven waarin de longitudinale en transversale echtscheidingskansen redelijk goed vergelijkbaar zijn. In 1994 is namelijk de Wet voorkoming en bestrijding van schijnhuwelijken in werking getreden, die de echtscheidingspercentages kan hebben beïnvloed. Voor een goede vergelijking van de longitudinale en transversale echtscheidingskansen is het dan ook noodzakelijk om voor de berekening van de longitudinale echtscheidingskansen uit te gaan van een huwelijkscohort na 1994.

De echtscheidingspercentages naar huwelijksduur voor alle in Nederland wonende personen zijn met beide methoden met circa 2 procent per huwelijksjaar over de jaren heen vrij constant. Het echtscheidingspercentage na zes jaar ligt, bij toepassing van de transversale methode op de echtscheidingen in 2001, op 13 procent. Met de longitudinale methode voor huwelijken gesloten in 1995 komt de scheidingskans uit op 11 procent.

Bij het berekenen van echtscheidingskansen naar herkomstgroepering is in eerste instantie gekozen voor een grove indeling, namelijk in autochtonen, westerse allochtonen en niet-westerse allochtonen. Bij deze indeling zijn negen combinaties van paren mogelijk:

1. man autochtoon – vrouw autochtoon
2. man autochtoon – vrouw westerse allochtoon
3. man autochtoon – vrouw niet-westerse allochtoon
4. man westerse allochtoon – vrouw autochtoon
5. man westerse allochtoon – vrouw westerse allochtoon
6. man westerse allochtoon – vrouw niet-westerse allochtoon
7. man niet-westerse allochtoon – vrouw autochtoon

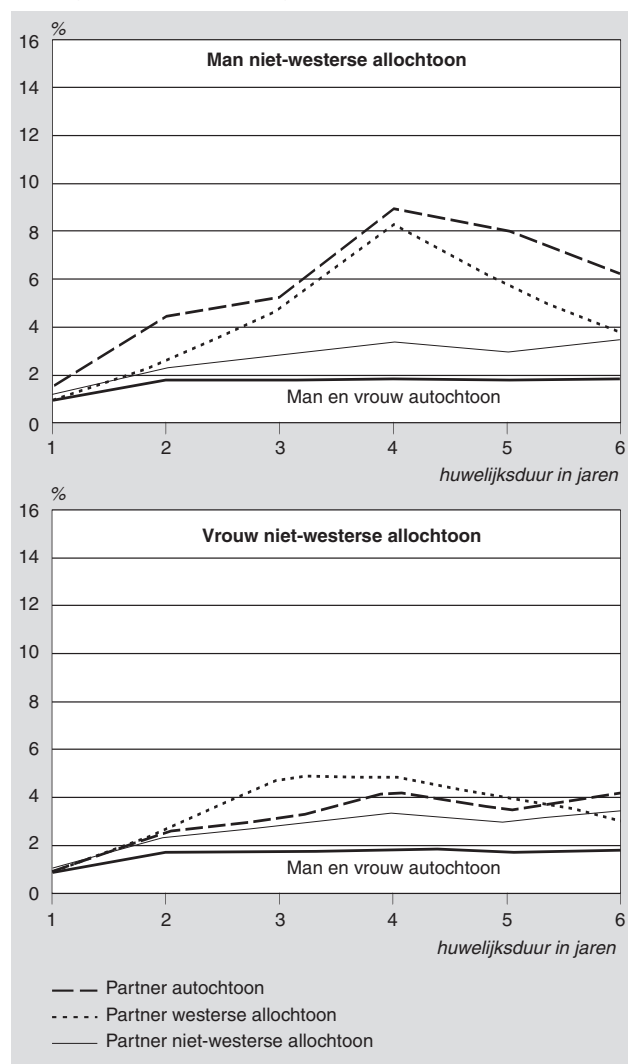
2. Transversale echtscheidingskansen van paren, 2001

8. man niet-westerse allochtoon – vrouw westerse allochtoon
9. man niet-westerse allochtoon – vrouw niet-westerse allochtoon

Voor deze al dan niet gemengde paren zijn echtscheidingskansen berekend naar huwelijksduur. Bij de transversale methode zijn de echtscheidingskansen berekend op basis van de scheidingen in 2001 (grafiek 2). Bij de longitudinale methode is gekozen voor de echtscheidingskansen van huwelijkscohort 1995 (grafiek 3). Het betreft de echtscheidingskansen na zes jaar huwelijk, omdat de kansen zijn berekend op basis van de structuurtelling van 1 januari 2002.

3. Longitudinale echtscheidingskansen van paren, cohort 1995

In grafiek 2 worden de echtscheidingskansen getoond van paren waarbij de man een niet-westerse allochtoon is. Ook zijn in deze grafiek ter vergelijking de echtscheidingskansen van autochtone paren (beide partners autochtoon) weergegeven. De hoogste echtscheidingskansen doen zich voor bij de gemengde paren waarbij de vrouw autochtoon is. Een duidelijke piek in de echtscheidingskansen vertoont zich bij vier jaar: de echtscheidingskans is in dat huwelijksjaar ongeveer 14 procent. De ontbinding van schijnhuwelijken draagt mogelijk bij aan deze hoge kans (zie paragraaf 4). Ook huwelijken met westerse vrouwen lopen een relatief groot risico op scheiding, opnieuw met een piek bij vier jaar. 'Autochtone' huwelijken laten verreweg de laagste echtscheidingskansen zien, die bovendien weinig variëren met de huwelijksduur. In de grafiek worden ook de transversale echtscheidingskansen getoond van paren waarbij de vrouw een niet-westerse allochtoon is. Hierbij valt op dat er weinig verschil bestaat tussen de echtscheidingskansen van de verschillende soorten paren. De echtscheidingskansen zijn berekend op basis van de structuurtelling van 1 januari 2002.

scheidingskansen van verbintenissen van een niet-westerse allochtone vrouw met een autochtone man zijn niet veel hoger dan van die van niet-westerse paren (beide partners niet-westerse allochtonen). De kansen zijn ook vrij stabiel in de tijd. Alleen bij de paren bestaande uit (allochtone) westerse en niet-westerse partners varieert de kans enigszins, vanwege de kleine aantallen paren waarop deze is gebaseerd. Dit is ook de reden waarom deze groep verder buiten beschouwing wordt gelaten. De echtscheidingskansen van autochtone paren zijn evenals in grafiek 2 aanzienlijk lager.

De echtscheidingskansen naar huwelijksduur van westerse paren (beide partners westerse allochtonen) en gemengde westers autochtone paren (waarbij het niet uitmaakt of de man dan wel vrouw autochtoon is) zijn vrij laag en in dezelfde orde van grootte. De longitudinale echtscheidingskansen van huwelijken gesloten in 1995 (grafiek 3) laten hetzelfde beeld zien als de transversale echtscheidingskansen. De autochtone paren kennen de laagste echtscheidingskansen, tussen één en twee procent. De paren waarbij de man niet-westerse allochtoon is en de vrouw autochtoon laten de hoogste echtscheidingskansen zien. Bij deze laatste paren is weer een duidelijke piek waarneembaar bij de echtscheidingskansen na vier jaar, maar deze is lager (9 procent) dan bij de transversale echtscheidingskansen. Dit verschil wordt veroorzaakt door het feit dat de transversale echtscheidingskansen voor de huwelijksduur van vier jaar gebaseerd zijn op een ander huwelijkscohort (1997) dan de longitudinale echtscheidingskansen (1995), waarbij de echtscheidingskansen voor huwelijken met dezelfde duur niet constant zijn. Evenals het geval was bij de transversale kansen, zijn de echtscheidingskansen van niet-westerse mannen en westerse vrouwen ook relatief hoog, met een opvallende piek na vier jaar.

Met behulp van de transversale echtscheidingskansen voor 2001 zijn de totale echtscheidingspercentages na tien jaar berekend op basis van overlevingstafels (*staat 1*). Autochtone huwelijken zijn het meest stabiel: één op de zes van deze huwelijken is binnen tien jaar ontbonden. Huwelijken tussen niet-westerse mannen en autochtone vrouwen zijn het minst stabiel: binnen tien jaar is ruim de helft van deze huwelijken ontbonden. Het echtscheidingspercentage van niet-westerse vrouwen met autochtone mannen ligt bijna de helft lager, op ongeveer 30. De scheidingspercentages van huwelijken tussen westerse allochtonen en huwelijken tussen een westerse allochtoon en een autochtoon variëren tussen de 21 en 23. Deze resultaten komen overeen met eerdere bevindingen (Harmsen, 1999) waaruit bleek dat de hoogste echtscheidingspercentages, die van paren bestaande uit een in het buitenland geboren man en een autochtone vrouw, veel hoger liggen dan die van paren bestaande uit een in het buitenland geboren vrouw en een autochtone man. Ten slotte valt op dat bij de in dit opzicht homogame paren de huwelijken tussen niet-westerse allochtonen met bijna 30 procent een hoog risico op ontbinding lopen. Binnen deze groep van niet-westerse paren kunnen echter grote onderlinge verschillen bestaan naar herkomstgroepering van de partners.

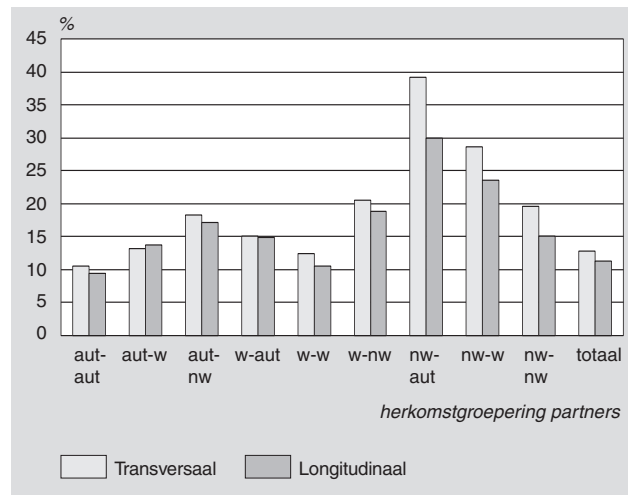
1. Transversale echtscheidingspercentages na tien jaar, 2001

Man	Vrouw		
	autochtoon	westerse allochtoon	niet-westerse allochtoon
Autochtoon	17	23	30
Westerse allochtoon	24	21	35
Niet-westerse allochtoon	54	44	29

Met de longitudinale methode zijn ook totale echtscheidingspercentages berekend, bij een maximale huwelijksduur van zes jaar. Deze percentages zijn in het algemeen iets lager dan de transversale echtscheidingspercentages na zes jaar, maar hebben wel dezelfde orde van grootte (*grafiek 4*). Ook hier zijn de autochtone huwelijken met een scheidingspercentage van 9,4 het meest

stabiel, en de huwelijken tussen niet-westerse mannen en autochtone vrouwen, met 30 procent, het minst stabiel.

4. Echtscheidingspercentage na zes jaar (man-vrouw)

In het onderzoek naar de echtscheidingskans van niet-westerse allochtonen is ook het verschil tussen de eerste en de tweede generatie bestudeerd. Hierbij zijn de volgende combinaties van paren onderscheiden:

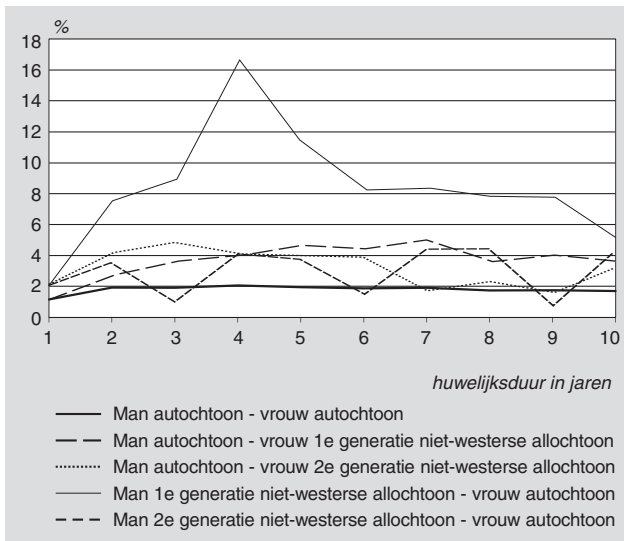
1. man autochtoon – vrouw autochtoon
2. man autochtoon – vrouw niet-westerse allochtoon, eerste generatie
3. man autochtoon – vrouw niet-westerse allochtoon, tweede generatie
4. man niet-westerse allochtoon, eerste generatie – vrouw autochtoon
5. man niet-westerse allochtoon, eerste generatie – vrouw niet-westerse allochtoon, eerste generatie
6. man niet-westerse allochtoon, eerste generatie – vrouw niet-westerse allochtoon, tweede generatie
7. man niet-westerse allochtoon, tweede generatie – vrouw autochtoon
8. man niet-westerse allochtoon, tweede generatie – vrouw niet-westerse allochtoon, eerste generatie
9. man niet-westerse allochtoon, tweede generatie – vrouw niet-westerse allochtoon, tweede generatie

De paren bestaande uit westerse allochtonen zijn wegens de relatief geringe aantallen buiten beschouwing gelaten. Wel kan worden opgemerkt dat huwelijken tussen autochtonen en westerse allochtonen veel lagere echtscheidingspercentages laten zien dan huwelijken tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen. In *grafiek 5* worden de transversale echtscheidingskansen getoond van autochtonen met niet-westerse partners. Opvallend is weer de piek bij een huwelijksduur van vier jaar voor huwelijken van niet-westerse mannen van de eerste generatie met autochtone vrouwen. Voor huwelijken tussen allochtone mannen van de tweede generatie en autochtone vrouwen is geen piek in de echtscheidingskansen bij een duur van vier jaar te zien.

Wederom zijn voor de negen combinaties van huwelijken tussen autochtonen, eerste en tweede generatie allochtonen transversale echtscheidingspercentages na tien jaar berekend. Niet-westerse mannen van de eerste generatie die gehuwd zijn met autochtone vrouwen lopen met 59 procent verreweg het hoogste echtscheidingsrisico (*staat 2*). Deze kans is ruim twee keer zo hoog als die voor mannen van de tweede generatie met autochtone vrouwen. Bij verbintenissen van autochtonen met tweede generatie allochtonen zal er waarschijnlijk minder sprake zijn van cultuurverschillen, hetgeen de scheidingskans gunstig beïnvloedt. Ook het voorkomen van schijnhuwelijken bij de eerste generatie kan niet worden uitgesloten. Het echtscheidingspercentage van autochto-

5. Transversale echtscheidingskansen van autochtonen met niet-westerse partners, 2001

ne mannen met eerste generatie vrouwen (circa 30) verschilt weinig van dat van autochtone mannen met tweede generatie vrouwen. Voorts lopen tweede generatie vrouwen met eerste generatie mannen een veel hogere echtscheidingskans (40 procent) dan eerste generatie vrouwen met tweede generatie mannen (24 procent).

2. Transversale echtscheidingspercentages na tien jaar, 2001

Man	Vrouw		
	autochtoon	eerste generatie niet-westerse allochtoon	tweede generatie niet-westerse allochtoon
Autochtoon	17	31	26
Eerste generatie niet-westerse allochtoon	59	28	40
Tweede generatie niet-westerse allochtoon	26	24	30

4. Schijnhuwelijken

In de vorige paragraaf is de opvallende piek van de echtscheidingskans na vier jaar huwelijk tussen een niet-westerse man en een autochtone vrouw aan de orde gekomen. Hierbij werd gewezen op een mogelijk effect van schijnhuwelijken.

Eind 1994 is de Wet voorkoming en bestrijding van schijnhuwelijken in werking getreden. Het doel van deze wet is enerzijds te voorkomen dat in Nederland schijnhuwelijken worden voltrokken en anderzijds te verhinderen dat in het buitenland gesloten schijnhuwelijken in Nederland worden erkend en geregistreerd. Volgens de wet is van een schijnhuwelijk sprake als aan twee voorwaarden is voldaan:

1. het moet een huwelijk betreffen waarbij ten minste één van de (aanstaande) echtgenoten niet de Nederlandse nationaliteit bezit én
2. het oogmerk van (een van) de (aanstaande) echtgenoten is niet gericht op de vervulling van de door de wet aan de huwelijksstaats verbonden plichten, maar uitsluitend op het verkrijgen van toelating tot Nederland (Bohn Stafleu Van Loghum, 2000).

Met de invoering van deze wet is het aangaan van een schijnhuwelijk bemoeilijkt, maar dit betekent waarschijnlijk niet dat er in Nederland in het geheel geen schijnhuwelijken meer voorkomen.

Voor velen blijft Nederland een aantrekkelijk land om zich te vestigen, en het huwelijk met iemand die de Nederlandse nationaliteit bezit is voor veel buitenlanders de enige manier om dit te realiseren. Na een huwelijksduur van drie jaar kan een buitenlander een permanente verblijfsvergunning verkrijgen.

Het huidige aandeel van de zogenaamde schijnhuwelijken is niet eenvoudig te bepalen. Wel is het aannemelijk dat de piek in de echtscheidingskans bij een huwelijksduur van vier jaar gedeeltelijk wordt veroorzaakt door de ontbinding van schijnhuwelijken. Een moeilijk punt bij het bepalen van dit aandeel is dat deze groep door de sterk verschillende achtergronden de grootste kans op echtscheiding loopt. De piek in de echtscheidingskans zal, ook in het geval van huwelijken die niet in eerste instantie de verblijfsvergunning tot doel hadden, mede zijn veroorzaakt door een uitstel van de echtscheidingsprocedure tot het moment waarop legaal verblijf in Nederland mogelijk is. Om toch een schatting te kunnen maken van het maximale aandeel van schijnhuwelijken onder de huwelijken tussen een niet-westerse man en een autochtone vrouw, is verondersteld dat zonder schijnhuwelijken de echtscheidingskansen voor deze groep echtparen constant zijn met de huwelijksduur. Dit is namelijk ook het geval bij de meeste andere groepen. Op deze wijze wordt een schatting verkregen van het maximale aandeel schijnhuwelijken in deze groep. De transversale echtscheidingskansen (zie grafiek 5) zijn gebaseerd op de recente huwelijkscohorten, waardoor ze het meest geëigend zijn om het huidige (maximale) aandeel schijnhuwelijken te schatten.

Door aan te nemen dat de echtscheidingskansen bij vier en vijf jaar liggen tussen de kansen bij drie en zes jaar, wordt geschat dat het aandeel schijnhuwelijken onder de huwelijken tussen een niet-westerse man en een autochtone vrouw ten hoogste 10 procent bedraagt.

5. Conclusie

De eerste resultaten van dit onderzoek laten zien dat de longitudinale en de transversale methode om echtscheidingskansen te berekenen vergelijkbare resultaten opleveren en een goede schatting geven van de echtscheidingskansen voor verschillende herkomstgroeperingen. Hieruit blijkt dat een huwelijk van een niet-westerse man en een autochtone vrouw de grootste kans heeft om te eindigen in een echtscheiding. Het gaat daarbij vooral om niet-westerse allochtone mannen van de eerste generatie. Deze hoge echtscheidingskans hangt mogelijk ten dele samen met het aangaan van schijnhuwelijken door deze groep. Bij naar schatting maximaal 10 procent van de huwelijken tussen een niet-westerse man en een autochtone vrouw kan het om een schijnhuwelijk gaan.

In deze eerste resultaten worden globale indelingen naar herkomstgroepering gehanteerd. In een tweede artikel in deze aflevering wordt nader ingegaan op enkele specifieke herkomstgroeperingen. Later zal worden onderzocht in hoeverre het al dan niet aanwezig zijn van kinderen binnen het huwelijk de echtscheidingskansen beïnvloedt. Daarnaast zal de ontwikkeling van de echtscheidingskansen van de verschillende huwelijkscohorten in de periode 1991–2000 aan de orde komen.

Literatuur

Bohn Stafleu Van Loghum, 2000, Handboek Minderheden, (1150) blz. 7–10. Koninklijke Vermande, Den Haag.

Harmen, C.N., 1999, Cross-cultural marriages. Maandstatistiek van de Bevolking, december 1999, blz. 17–20. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jansen, Jacques P.G., 2002, Do opposites attract divorce? Dimensions of mixed marriage and the risk of divorce in the Netherlands. Dissertation, University of Nijmegen.